

Oponentský posudek na habilitační práci MgA. Milana Šotka, Ph.D.

MgA. Milan Šotek, Ph.D. je výraznou osobností současné dramaturgie a pedagogem na Katedře činoherního divadla Divadelní fakulty AMU.

Jím předkládaná práce pro habilitační řízení sestává ze dvou typů textů: v šestadvaceti menších oddílech dramaturg formuloval různé postřehy především o vztahu dramatu a divadla, o poměrech mezi komedií a jinými žánry, případně o rozdílnosti předloh pro divadlo a film. Tři zbývající, delší texty – připojené k předešlým jako příloha – pak představují Šotkovy interpretační eseje původně napsané do divadelních programů k inscenacím (v letech 2019–2022), jmenovitě k Jiráskově *Lucerně*, Molnárovi *Liliomovi* a Čapkově *Matce*.

Rukopis první části práce má charakter dramaturgických a teoreticko-dramatických úvah nad jevy vyplývajícími ze současného postavení a fungování činoherního divadla, nebo ze specifík dramatického autorství. Úvahy jsou navíc místy vztahovány též k historii divadla jako uměleckého druhu, potažmo k dějinám dramatu (především k české a světové komediální tradici, konkrétně třeba k hrám a inscenacím Divadla Járy Cimrmana nebo Voskovce a Wericha, respektive Osvobozeného divadla), a někdy dokonce i k možné budoucnosti činohry, takže z práce je patrná snaha o naznačení širších souvislostí. Dlužno rovněž dodat, že autorovy úvahy někdy nabývají až povahy programové, což k umělecké profesi přirozeně patří.

Obecně lze konstatovat, že Milan Šotek se v předkládané práci věnuje různým problémům, které provázejí proces vzniku činoherní inscenace a jemu předcházející tvorby dramatu, a snaží se je po svém teoreticky uchopit: příkladně ho zajímá individuální a kolektivní autorství, otázka, co je divadelní dílo a kdo je vlastně jeho tvůrcem (zda dramatik, či režisér), nebo inspirační spojitost komediografů s hereckými představiteli jimi napsaných rolí. Ve druhé části předkládané práce, tedy v jednotlivých esejích, pak autor nahlíží jmenované hry z originálních divadelně-historických a dramaturgických perspektiv.

Milanu Šotkovi nelze upřít přínosné postřehy, například že když Kundera v *Majitelích klíčů* využívá dva paralelní prostory dění, mohl být kompozičně inspirován nejen tvorbou B. Brechta, ale i – jak podotýká – dílem Nestroyovým (příkladně komedií *Dům čtyř letor*), ovšem někdy by se vyplatilo prozkoumat rovněž související literaturu (příkladně střídání dvou a více dialogů, ať už vázané na odlišný prostor děje, či nikoli, obsahuje většina her vzniklých v takzvané dílně Národního divadla).

Některé úvahy Milana Šotka jsou tedy inspirativní, zvláště když nastolí nějaké nečekané souvislosti, s některými tvrzeními by bylo možno polemizovat (například s tím, že drama, není-li inscenováno, není vlastně hotovo – to už teoreticky vyřešil Jiří Veltruský, takže nelze pochybovat, že drama existuje i jako pouhé literární dílo) a s některými lze i

nesouhlasit: to se týká především ztotožňování dramatu s divadlem, projektovaného do teze, že dramatik vepíše do hry koncepci potenciální inscenace. To lze jednak považovat za jakýsi již mýtus (jak ukazují některé hry Elfriede Jelinekové, kde není dialog ani takzvaný vedlejší text, jen monologické bloky textu), a jednak to neplatí doslova, jelikož v současném divadle už nelze ztotožňovat dramatikovu představu s představou režisérovou, podobně jako nelze myslet, že drama, které je formou inscenace nastudováno, je identické s hrou, jak byla napsána – není, protože režie už hru pouze nevykládá, nýbrž různými prostředky ji modifikuje, obohacuje, ale i ochuzuje. Hlavním argumentem pro potřebu důsledně rozlišovat mezi těmito dvěma díly však je, že materiálem dramatu je umělecky formulovaný text, zatímco materiálem divadla je umělecky koncipovaný lidský pohyb (včetně řeči), uskutečňovaný ve speciálním prostředí za přítomnosti konzumentů.

Zbytečným snížením kvality práce se také jeví, když Milan Šotek odkazuje na někdy spíše bonmoty herců, dramatiků, režisérů či publicistů, což je sice zábavné, ale nelze se o taková tvrzení vždy opírat, protože jsou subjektivní a někdy i nahodilá, takže nevhodná, když chce kupříkladu definovat postavu, nebo vystihnout poetiku nějakého dramatika. Implicitně tomu by bylo bývalo lepší obrátit se v těchto případech k pracím předchůdců, příkladně Zdeňka Hořínska, Milana Lukeše či Iva Osolsobě, kteří se k problematice vztahu dramatu a divadla zevrubně odborně vyjádřili (například v místech, kde autor píše o záměrném „zlokálnění“ děje muzikálového libreta, lze využít Osolsoběho tezi o vernakulární povaze muzikálu apod.). Chápu však tyto připomínky zejména jako námětové tipy, k nimž autor může přihlédnout při následné rozpravě či případné přípravě rukopisu k publikaci.

Předloženou práci MgA. Milana Šotka, Ph.D. totiž doporučuji k obhajobě a doporučuji i úspěšné dokončení habilitačního řízení.

V Praze 20. února 2024

PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.